

Zaključujem te vrste — z iskreno željo, pogosto ponovljeno, da bi se po tem zgledu ustanovilo tudi med tržaškimi slov. občinstvom slično društvo. Njegov pomen bi bil dalekosežen, četudi bi začetki bili skromni.

F. Plemič.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra K 322.018-18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7 zvečer.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo v soboto, dne 10. novembra t. l. ob 10. uri v risarski dvorani krške meščanske šole. Tovariš Drag. Humek je otvoril zborovanje s pozdravom na navzoče, ki se jih je zbralo okroglo trideset. Razmeroma slabemu obisku ni bila kriva morebiti malomarnost društvnikov, ampak skrajno slabo vreme; vremenski bog nas je obilo oblagodaril z dežjem in snegom. Predsednik je v svojem pozdravu posebno omenil štajerske tovariše Knapiča in Arnška z Vidma in tovarišico Knapičevo iz Artič. Zborovanja se je tudi udeležil nadzornik Stiasny. — Prvi je predaval društveni tajnik in predsednikov namestnik strok. učitelj Hočevar o temi "Kako je navajati učence, k razumnem opazovanju narave". Predavanje je bilo vrlo zanimivo in žal, da ga ne morem priobčiti v celoti. Tovariš predavatelj, ki je sam navdušen prijatelj in opazovalec majke narave, nam je razvil sliko, pestro in jasno. Povedel nas je iz zatohle sobe ven na solneno poljano, v tajne gozdne temine. Pokazal nam je, kako zbudimo v učencu zanimanje za naravne krasote in ljubav do mile mat majke. Ej, kje ste, formalne stopnje, in kje, dolgost mačkinega repa v centimetrih! Glavne teze predavanja so bile sledeče: 1. Edino vsestransko in pravilno urejeno opazovanje narave od učencev je najboljša podlaga ki na njej dobro uspeva pouk. 2. Z natančnim opazovanjem narave in njevega življenja pridobijo učenci mnogo novih in jasnih predstav, ki razširijo njih duševno obzorje in jim ostanejo trajno v spominu. 3. Iz lastnega nagiba ne opazujejo učenci prav nič, če pa že opazujejo, je opazovanje skrajno površno. 4. Učiteljeva dolžnost je navajati učence, da prično razumno opazovati naravo. 5. Za to se nudi učitelju najlepša prilika ob skupnih izletih, ki naj se prirejajo večkrat v letu. 6. Za vsak tak izlet si mora učitelj prej napraviti načrt. 7. Vsak učitelj mora biti v prvi vrsti sam priden opazovalec narave, ker se mu sicer lahko pripeti, da ga spravi učenec, ki več opazuje, v zadrego. 8. Učitelj naj daje učencem večkrat opazovalne naloge; s tem zbudi v učencu zanimanje za naravo. 9. Spisne naloge naj se nanašajo na snov, ki so si jo pridobili učenci z opazovanjem. 10. Z natančnim opazovanjem se navadijo učenci samostojnega mišljenja in jasnega izražanja svojih misli. 11. V šoli mora učitelj pridno pozorovati in eksperimentirati. 12. Prirodopisje naj se poučuje po biološki metodi, ki naravnost zahteva, da učenec sam opazuje življenje živali in rastlin. — V debato je med drugim posegel tov. Humek, da površnost v delu in mišljenju ki jo prinesejo učenci iz ljudske šole, ni prirojena, ampak privzgojena v šoli. Vobče nimajo učenci nikakršnih jasnih predstav in ne znajo samostojno misliti.

K drugi točki dnevnega reda: ali priredimo nadaljevalni tečaj, se oglašajo tov. Humek, ki zlasti poudarja, da živimo v dobi napredka, in da je tedaj dolžnost posameznega učitelja, stremiti za višje izobrazbo, zlasti z ozirom na dejstvo, da izkušajo danes pripravne nivo učiteljske izobrazbe kolikor možno znižati, namesto da bi ga času primerno zvišale. Vsi navzoči se izrečejo za tak tečaj, ki naj bil v pričetku meseca septembra prihodnjega leta. Nadaljne priprave se prepustijo odboru. — Kako praznujemo društveno 25 letnico 1911. leta? Na predlog tov. Humka sklenejo zborovalci, da izda društveno vodstvo ob tej priliki brošurico z naslovom "Ob 25 letnici". Brošurica bi obsegala kratko zgodovino društva in doneske bivših voditeljev (Gabršek, Bezljaj, Lapajne, Stiasny Briuar). 25 letnica se bo obhajala ob majniškem zborovanju leta 1911. Omenjeno brošurico dobi vsak član brezplačno v spomin. Da se pokrijejo stroški in da je slavnost veličastnejša, predlaga tov. Hočevar, da se priredi ob tej priliki koncert. Predlog se sprejme,

odbor pa prevzame vse priprave. — Za temi točkami se je vršil občni zbor. Tov. Hočevar nam je podal pregled društvenega delovanja v preteklem letu. Objektivni sodnik mora priznati, da se je društveno vodstvo tudi to leto potrudilo, da je ustreglo svoji nalogi. Iz poročila blagajničarice tov. Zirerjeve smo pa pozveli, da društvo tudi finančno uspeva, kolikor je to mogoče ob piči letuini in s prodajanjem knjig, ki jih ljudje radi obdržijo, a neradi plačajo. Gotovo moramo šteti našemu učiteljstvu v čast, da je ob tako skromni plači pripomoglo prinesiti naši ljubljani šolski družbi sv. C. in M. v dar kamn. ki ga ne spravijo skupaj drugi mnogo sijajnejše plačani stanovi — Po volitvi odbora smo še razpravljali o raznih nasvetih, nato smo se pa zbrali v gostilnici pri Jermanu, ki naj jo obišče vsak tovariš, ki se mudi v našem mestecu. Vzrok: na steni dobiš vedno najnovejšo številko "Tovarišev", ki je nanj naročen gostilničar. Gostilnico pripravljamo posebno štajerskim tovarišem, mi kranjski pilharji nosimo svoj "zaslužek" rajši v hranilnico, ki si bo zaradi učiteljskih vlog kmalu naročila novo verthahmarco. Morebiti si čez zimo celo toliko nahranimo, da bomo lahko dospeli kot eu mož na slavje naše 25 letnice. Dotlej pa živite, dragi tovariši in ljubljene tovarišice, kakor veste in znate, kakor bo živel tudi vaš "Schulrat in spe".

Jesensko zborovanje učit. društva za Kranjski šolski okraj se je vršilo dne 19. nov. t. l. ob dveh popoldne v prostorih deklishe šole.

Navzočih 18 učiteljev in učiteljic. 1. Predsednik tovariš Fr. Luznar iskreno pozdravi navzoče zborovalce. Nadalje omenja, da se mu zdi cel okraj preobširen za le eno društvo. Treba bo misliti na to, da se društvo razdeli po sodnih okrajih, ali pa da se ustanove za Kranjski, Tržiški in Škofješki sodni okraj posebni krožki. V korist šolstva se bo tako lahko mnogo več storilo; zdaj pa je za marsikaterega, od prometnih sredstev oddaljenega tovariša sila težavno udeležiti se zborovanja, ker ga ena udeležba stane petino mesečne plače.

Imenoma pozdravlja nova društvnika gospico Meto Šavnikovo iz Kranja in tovariša Petra Josifa iz Cerkelj.

Predavanje:

a) "Prosto spise". Tovariš Josip Lapajne iz Cerkelj prečita svoj skrbno sestavljen referat, ki je pričal, da je temetjito proučil razne razprave prostega spisja, pa da se je bavil sam tudi že dokaj časa praktično s tem predmetom. Na podlagi nalog, ki so jih spisali njegovi učenci, je dokazal, kako lep napredek je dosegel tudi pri manj nadarjenih učencih. Tovariš V. Rus naglašala, da se mu zdi poročilo o prostem spisju tako popolno, da nima temu prav ničesar dodati, vendar pa se oglašala k besedi, da opozori po nekaterih podatkih, kako izdatno oporo dobi prosti spis v višjih oddelkih, ako zna zbrati učitelj nekatero važnejše pravopisne in slovniške snovi ter jih sočasno in večkrat praktično z učenci ustno in pismeno vadi. Z ozirom na zadnje omenjeno pos-jevo v debato se tovariši L. Perko, predsednik in poročevalec.

b) O pomanjšanem merilu kot podlagi zemljepisnemu pouku" poročila isti. Govori splošno o merilu, dolgosti, širini in visočini predmetov; o poševni meri, grebljici in svinčnici; o merjanju brega, zračni črti in primerjavi razglednic s pravo naravno sliko. K sklepu opozarja na tozadevni Humkov spis.

K besedi se oglašajo tovariši Fr. Ciuha, na kar se predsednik poročevalcu srčno zahvali za obe jako poučni predavanji.

3. Slučajnosti

Predsednik prosi, naj se posamezniki zglašajo za predavanja na pomladanskem občnem zboru že danes ali pa vsaj naznanijo pravočasno temo odboru. Sploh bi bilo dobro, da se ob vsakem zborovanju določijo predavanja v naprej. O tem naj razmišljajo navzoči, pa naj se dogovore tudi z drugimi članicami in člani, ki so danes odsotni.

Določijo se, da se viši pomladansko zborovanje meseca junija v Poljanah nad Škofjo Loko.

Končno pojasni predsednik, kako daleč so že sestavili knjige "Opis Kranjskega okr. glavarstva". Upa, da bo do občnega zbora že dotiskana. Kdor se namerava naročiti na knjigo, naj se zglašajo pri odboru. Cena knjige je določena na 5 K.

Dobski krožek se snide v četrtek, dne 15. t. m. popoldne ob dveh na Brdu k prijateljskemu razgovoru.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 1. decembra t. l. v mali dvorani Narodnega doma; udeležilo se je 36 članov. Predsednik tovariš Požegar pozdravi predavatelja "Prve črške družbe za zavarovanje na življenje" g. Ivana Tomažiča, pozdravi nanovo pristopivšega tovariša Vanda in čestita v imenu društva tovarišu nadučitelju Paulšku k odlikovanju z veliko zlato kolajno za izredne uspehe na polju čebe arstva. Ob priliki čebelne razstave na Dunaju je vposlal tovariš Paulš k specialno umetniško delo njegovih čebelic. Izdelala se iz voska cesarjevo krono, pod njo insignije F. J. I., nadalje slavnostni napis: Slava našem vladarju, ob sredini pod napi-

som število 80 v spomin cesarjeve osemdesetletnice. Čestitamo!

Dopis gospodarsko-kreditne zadruga "Zveze štajerskega učiteljstva" se je vzel na znanje in sprejel predlog, da učiteljsko društvo pristopi z enim deležem po 10 K z 20 kratnim jamstvom. Glede replike in duplike raznih stanovskih in političkih listov o ustanovitvi te zadruga se učiteljstvo našega društva popolnoma strinja s Peskovim naziranjem v Narodnem Dnevniku št. 272.

Bazni dopisi "Lehrerbunda" se položijo ad akta in naznanilo se bo "Bundu", naj vbodoče opusti sirovi ton proti slovenskemu učiteljstvu in zasramovanje slovenskega naroda, ker inace pride do krize, ki "Bundu" ne bo po volji. Drugi dopisi se vzamejo na znanje.

Nato je predaval g. Ivan Tomažič o prvi češki zavarovalni družbi na življenje. Podavanje je temeljilo na podlagi raznih zanimivih statističnih podatkov, in je posebe poudarjal, če pristopi slovenska učiteljska organizacija v njeno prometno zvezo, da pridobi organizacija in posameznik na ugledu ter se obadva okrepi materialno. Glavno podavanje in poročilo prevzame tovariš Pesek in bo na podrobno organizoval učiteljstvo; podaval bo pri prihodnjem zborovanju.

Na dnevnem redu prihodnjega zborovanja so razna poročila in podavanje predsednika Požegarja: O Steidwenderjevi reformi in ljudski šoli. Na podlagi praktičnih izkušenj bo pobijal Steidwenderjevo kovarstvo proti novodobni šoli. Velezanimivo bo, pridite polnoštevilno! Vabila po dopisnicah! M.

Šmarško-rogaško učit. društvo zboruje v četrtek, dne 15. decembra 1910, ob pol drugi uri popoldne v Šmarju z istim vzpredom kakor je bil določen za 19. november.

K mnogobrojni udeležbi vabi

o d b o r.

Srednješkolski vestnik.

** Jubilej slovenskega rodoljuba in pisatelja. V soboto dne 3. decembra, je slavil sedemdesetletnico svojega rojstva eden najzslužnejših slovenskih rodoljubov — prof. sor Makso Pleteršnik. Če bi ne bil ničesar drugega storil kakor da je sestavil besednjak, ki je krščen na njegovo ime z zlatimi črkami v slovenski zgodovini. Še mnogo let!

** Šolska poslopja v Gorici, v katerih sta nastanjeni gimnazija in realka, so taka, da je zadnji čas, da se zgradijo nova primerna poslopja, ki bodo odgovarjala v vsakem oziru vsem potrebam in zahtevam, ki jih imamo gledé takih stavb.

** Srbska gimnazija v Skoplju. Pretekli teden so v Skoplju položili temeljni kamen za gradbo nove srbske gimnazije. Poslopje bo dvonadstropno in ga zgrade na dvorišču sedanjega srbskega gimnazijskega penzionata.

** Mesto za učitelja petja je razpisano na c. kr prvi državni gimnaziji v Ljubljani. Prošnje je vlagati do 8. decembra pri ravnateljstvu, ki daje tudi morebitna pojasnila.

** Delavska gimnazija v Budimpešti. V Budimpešti so osnovali društvo za ustanovitve delavske gimnazije. Pri ustanovnem občnem zboru so bili navzoči visoki državni in mestni funkcionarji.

Politiški pregled.

* Stranke v poslanski zbornici. Kljub sedaj uedinjenih Čehov šteje 84 poslancev. Ti skupno z Jugoslovani in nekaterimi maoruskimi poslanci bodo tvorili Slovansko Unijo s 126 poslanci Poljsko "Kolo" šteje 71, klub Malorusov 31 članov, kar tvori 229 narodnih Slovanov. — Njim nasproti 96 nemških krščanskih socialcev, 78 nemških liberalcev in 20 Romanov (Italijanov in Romunov) Notri med temi narodnimi strankami je 87 socialnih demokratov, v katerih so zastopane vse narodnosti razen Jugoslovani. Le 6 poslancev je izven vsake organizacije. — Praška "Union" pravi, da se je stališče slovenskih strank ojačilo, ker utegne priti do sporazumljenja med Poljaki in Malorusi po ustanovitvi velikega češkega enotnega kluba.

* Obrestil državnih dolgov znašajo 419,757 539 kron. Vsak prebivalec tostranske države polovice mora plačati samo za obresti državnih dolgov 14 kron na leto! V ta račun so všteti tudi dojenčki!

* Dolgovni kraljice Marije Piše. Portugalski finančni minister je izjavil, da je zvedela provizorična vlada, da se je potratna Marija Piša, stara mati bivšega portugalskega kralja, zadolžila v zadnjih letih pod jamstvom kratratne vlade pri raznih bankah za 1,250 000 mark. Finančni minister namerava odtrgovati kraljice od letne penzije, ki ji je dovolila sedanja vlada. toliko časa primerne zneske, da bodo plačani vsi njeni upniki.

* Konzistorij v Rimu. V cerkvenih rimskih krogih govore, da se vrši v kratkem kardinalski konzistorij, na katerem bo govoril papež proti modernizmu in proti spominskim slavnostim o priliki 40letnega obstanka italijanskega kraljevstva.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! G. Jakob Tomc, mestni nadkomisar, 20 K namesto venca na krsto gospe Marije Ganglove. Tov. Ivan Nakerman, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Trstu, ob priliki imenovanja c. kr. glavnim učiteljem 5 K. Tov. Juraj Režek, učitelj na I. mestni šoli, 5 K. Tov. Teodor Betriani iz Ribnice, dobljena stava 5 K. Tov. Julij Slašk in tov. Angela Troštova iz Vodice, 4 K. Jakobina (Radica) Dimnikova, 2 K, Engelbert Gangl v spomin svoje pokojne matere 20 K. Skupaj 61 K; zadnjič izkazanih 1637 K; doslej darovanih 1698 K.

Bog plati.

Štajerske vesti.

—š— **Gospodom okrog "Straže" v preudarek.** Vaša "Vesela znamenja" (baje dopis iz učiteljskih krogov!) so se izjalovila. No, prepri, ki ste ga hoteli umetno zasejati med učiteljske, se vam ni obnesel. Vaša prokrovanja — vesela znamenja! — so se izpremenila v žalostna znamenja in še dolgo se vam ne uredniči pobožna želja, da bi se potom "Slomškove Zveze" pričel na Štajerskem med učiteljstvom razdor in da bi potom par koristolovcev ubiti organizacijo naprednega učiteljstva. Bodite uverjeni, če dobiti štiri učitelje in poleg njih še več duhovnikov, bo s tem Sl. Zv. na Štajerskem izgotovljena in imeli bodele potem po Kranjskem receptu Sl. Zv. — brez članov, kakor si člane izposojujejo pri zborovanjih kranjske podružnice Sl. Zv. Damo vam dober svet: Ne tratite prostora in ne belite si glav! Dober zgled, kakšno bi bilo nadaljno vaše postopanje, nam dajejo vaši najboljši prijatelji — kranjski klerikalni voditelji.

—š— **"Zdromite se, zaspanci, se kukavca glasi..."** (Po narodnem napevu.) "Straža" prinaša dne 25. novembra t. l. sledečo notico: "Zdromite se! Prijatelj učiteljstva nam piše: Pogled med naše učiteljstvo je žalosten. Vsa znamenja kažejo: med učiteljstvom nekaj ne more biti prav. Častne izjeme, ki se hvala Bogu najdejo še povsod, kažejo, kako je večina zašla. Zdi se, da je mnogo učiteljev zgrešilo svoj poklic. Učiteljski stan je stan požrtvovalnosti, a ravno te socialne čednosti ne najdemo pri marsikaterem velespoštovanem učitelju. Vso pozornost, ki jo daruje deci, je osredotočeno le v šoli po običajnem vzoru. Zunaj pa jo pusti lastnemu spoznanju. Šolskimi durmi se konča skrb takega učitelja za njemu v vzgojo poverjeno mladež. Lastna čast, lastna udobnost, višja služba, strah pred nemškimi očesom, napačna kolegialnost, predsodki pred ljudskimi prijatelji: to so vprašanja, ki marsikateremu "vzgojitelju" belijo glavo. Toda to bi nas malo brigalo, ko bi pri tem ne trpela naloga velečislanskega učiteljskega stanu. Nam se gre za otroke, ne za učitelje, a kakoršni učitelji. taka vzgoja, kakšna vzgoja, taka mladina. Gorje nam! Koliko talentov, koliko krepostnih otrok nam je že uničila pogubna versko-in narodno-nasprotna struja med učiteljstvom. V velikem strahu za bodočnost kličemo vrlim stebrom vzornosti in pravega učiteljstva: Hvala vam! Pa da z vami rod pravih učiteljev-vzgojiteljev ne izumrje, organizirajte se na katoliško-slovenski, versko-narodni podlagi. vstanite, reorganizirajte našega pomilovanja vrednega učiteljstva! — Intriganti, le pomirite se! Uverjeni bodite, da se vam ne posreči vaše satansko delo. Natolevanja pa ne potrebujemo! Sicer pa, le pogledite si še enkrat oni članek, ki smo ga svojčas v svojem listu priobčili: "Namen in bodočnost Slomškarije na Štajerskem." — Oglejte si le kranjske Slomškarje, kako žalostno vlogo igrajo, malo manjka, da Šustersič ne pripelje v parlament njih zastopnikov — v jarmu. Poleg dejanj, ki so jih krivi, nosijo še zaničevanje — lasnih pristašev.

Goriške vesti.

—g— **Delitev ženskega učiteljskega v Gorici po narodnosti.** Italijanski državni poslanec Usai je stavil te dni v poslanski zbornici interpelacijo, v kateri vpraša naučnega ministra, je li voljan storiti vse potrebno, da se že začetkom šolskega leta 1911/12. izvrši delitev ženskega učiteljskega po narodnosti, in sicer tako, da se ustanovita dve samostojni učiteljski, eno slovensko in eno italijan-ko.

—g— **Za narodni muzej v Gorici** je daroval tov. Josip Prijatelj v Kobaridu čepico iz drevesne gobe, kakršne se le redko še dobijo, a jih je bilo svoj čas več med ljudstvom. Tov. Prijatelj je poklonil muzeju tudi nekaj starih slov. testamentov iz 16. stoletja. Za oboje mu izreka pripravljajni odbor najsrčnejšo zahvalo z nado, da gotovo dobi še mnogo posnemalec.

—g— **Prošli mesec** je neki članek iz učit. krogov, priobčen v "Soči", izzval tuintam precej kritike. Dotaknil se je tega tudi naš "Učit. Tovariš". No, zdi se nam, da je bilo neumestno pojasnilo gosp. Gabrškega in pre-nagljena tudi opomba "Učit. Tovariša" ter še nepotrebnejša nadaljna premlevanja po "Soči"